

ВІДГУК РЕЦЕНЗЕНТА

доцента кафедри терапевтичної та дитячої стоматології
НУОЗ України імені П. Л. Шупика

Корнієнко Лариси Василівни

на дисертацію Ходзінської Ірини Романівни

**«Стан стоматологічного здоров'я у дітей з недосконалим остеогенезом
та шляхи корекції»**

на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за
спеціальністю 221 Стоматологія

I.Актуальність теми

Актуальність даного дослідження обумовлена сталим погіршенням стану здоров'я дитячого населення України, що зумовлено підвищенням питомої ваги хронічних захворювань та зростанням частоти і тяжкості соматичних патологій серед дітей [72]. Наукові дослідження неодноразово підтверджували тісний зв'язок між соматичними захворюваннями та станом тканин порожнини рота, що значно впливає на розвиток основних стоматологічних патологій [7, 8, 27, 29, 118, 138, 146, 189]. Особливо помітним цей вплив є у дитячому віці, коли стан твердих тканин зубів, пародонта та слизових оболонок порожнини рота здатний відображати загальний рівень фізичного розвитку та загальносоматичного здоров'я організму, а також та стан внутрішніх органів [8,15, 42, 99, 124]

Зростання інтересу до захворювань кісткової та сполучної тканини у дитячому (підлітковому) віці зумовлено не тільки достатньо високою поширеністю (9,8-35,7%) при стійкій динаміці зростання патології, але і поліорганністю уражень; схильністю до формування набутої патології, значним поліморфізм клініко-морфологічних порушень, проблемами діагностики окремих клінічних форм та негативним вплив на прогноз, перебіг та тактику лікування [93].

Оскільки практично всі складові щелепно-лицьової області мають сполучнотканинне походження, при цьому структурні елементи сполучної тканини беруть безпосередню активну участь у запально-деструктивних процесах, реалізації захисних механізмів на різних стадіях гострих, підгострих та хронічних патологічних процесів [94-97], відомості про поширеність та інтенсивність карієсу зубів, некаріозних уражень, патології пародонту, захворювань СНЩС, зубощелепних деформацій та аномалій, оклюзійних порушень при дисплазії сполучної тканини (ДСТ) заслуговують на увагу.

В структурі захворювань опорно рухового апарату дітей вагоме місце посідають генетично обумовлені патології. Найчастішим генетичним захворюванням кісток скелета (приблизно 1 випадок на 10–20 тис. новонароджених) є недосконалий остеогенез. Нажаль статистичної баз даних щодо розповсюдженості даної патології серед дітей України поки не існує, однак, керуючись світовими даними, можна припустити лише приблизну їх кількість.

Основною причиною захворювання є генетичні розлади. На сьогодні відомо більше 200 мутацій в генах, що спотворюють структуру колагену 1 типу— основного білка кісткової тканини [99]. Внаслідок цього щільність кісткової тканини різко знижена, що зумовлює часті переломи, розлади росту скелета, деформації кінцівок та хребта. Серед супутніх проблем найчастіше спостерігають дихальні, неврологічні, серцеві, ниркові захворювання, втрату слуху. При деяких типах і підтипах НО має місце недосконалий дентогенез [100]. Однак дані про стоматологічний статус дітей із НО та особливості надання їм спеціалізованої допомоги в науковій літературі останніх років представлені вкрай фрагментарно.

Зогляду на це особливого значення набуває поглиблене вивчення стоматологічного здоров'я дітей, що страждають на недосконалий остеогенез, з акцентом на виявлення основних факторів ризику, розробку персоналізованих програм профілактики та створення сучасних стандартів стоматологічної допомоги. Це дозволить підвищити ефективність профілактики як на медичному, так і на економічному рівнях.

Комплексний підхід до планування і реалізації клініко-лабораторних досліджень відкриває можливості для встановлення причинно-наслідкових механізмів у розвитку стоматологічних патологій у дітей із НО, а також для створення нової концепції профілактики в цій групі пацієнтів. На основі такої концепції можна сформулювати обґрунтовані напрями комплексного лікування, що і обумовлює актуальність даної роботи, обґрунтованість її мети та поставлених завдань. На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження аспіранта Ходзінської Ірини Романівни «Стан стоматологічного здоров'я у дітей з недосконалим остеогенезом та шляхи корекції» виконано в межах НДР кафедри стоматології дитячого віку НУОЗ України імені П. Л. Шупика “Сучасні аспекти діагностики, прогнозування, профілактики та лікування стоматологічних захворювань у дітей та підлітків” (державний реєстраційний номер

0118U001030; 0116 U005968 (супровідний лист 12/42/1 – 27.03:28.1216)) та є фрагментом даної науково-дослідної роботи.

II. Наукова новизна одержаних результатів

Аспірантом Ходзінською Іриною Романівною вивчені особливості перебігу основних стоматологічних захворювань та визначені найбільш вагомі фактори ризику стоматологічному здоров'ю у дітей з недосконалим остеогенезом.

Вперше детально вивчені фактори ризику стоматологічного здоров'я та з'ясовані особливості клінічного перебігу основних стоматологічних захворювань у дітей з недосконалим остеогенезом. Деталізовано дані щодо розповсюдженості карієсу, захворювань тканин пародонту, слизової оболонки порожнини рота та формування зубо-щелепних аномалій у дітей з НО. Досліджено біохімічні властивості ротової рідини та стан мікробіому порожнини рота у дітей з НО як фактори ризику стоматологічних захворювань. На підставі клінічних досліджень та лабораторних показників обґрунтовані та розроблені диференційовані лікувально-профілактичні заходи щодо основних стоматологічних захворювань з урахуванням особливостей перебігу та сучасних підходів лікування НО та визначена ефективність лікувально-профілактичних заходів, які спрямовані на підвищення рівня стоматологічного здоров'я дітей з НО.

III. Практична значимість дослідження

Впровадження в практичну діяльність розробленого алгоритму лікувально-профілактичних сприятиме підвищенню ефективності комплексного лікування дітей та підлітків із НО та покращенню стану їх стоматологічного здоров'я.

Спираючись на отримані дані результатів клінічних та лабораторних досліджень щодо особливостей стану стоматологічного здоров'я дітей з недосконалим остеогенезом запропонований, теоретично обґрунтований, випробуваний та впроваджений у практичну діяльність лікарів-стоматологів лікувально-профілактичний комплекс, спрямований на корекцію біохімічних властивостей ротової рідини, відновлення мікробіому порожнини, редукцію приросту інтенсивності карієсу, поширеності захворювань пародонта та СОПР.

IV. Оцінка змісту роботи, її значення в цілому, зауваження щодо оформлення.

Дисертаційна робота Ходзінської Ірини Романівни «Стан стоматологічного здоров'я у дітей з недосконалим остеогенезом та шляхи корекції» побудована за традиційною схемою і складається з анотації, вступу, огляду літератури, трьох розділів власних досліджень, розділу

аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, трьох додатків та списку використаної літератури, який містить 227 найменувань, з них 90 кирилицею, 137 латинецею та трьох додатків. Роботу викладено на 149 сторінках машинопису, ілюстровано 34 таблицями та 34 діаграмами та рисунками.

У вступі автор обґрунтовує актуальність теми дисертації, її мету та завдання дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, наводить об'єкт та предмет дослідження, зазначає наукову новизну та практичне значення, а також впровадження результатів досліджень та інформацію щодо апробації результатів досліджень. Вступ викладений на 6 сторінках, зауважень до вступу немає.

В першому розділі «огляд літератури» автор докладно аналізує літературні джерела щодо поширеності основних стоматологічних захворювань серед дитячого населення України, детально опрацьовує літературні дані щодо впливу соматичних захворювань на рівень стоматологічного здоров'я у дітей. Окремий підрозділ присвячений аналізу існуючих даних про недосконалий остеогенез та його позаскелетні прояви, зокрема в локусі зубо-щелепної системи. Всебічно і повно описані найбільш фактори ризику стоматологічного здоров'я та шляхи їх корекції, їх переваги та недоліки. Наприкінці розділу представлено висновки та коротке резюме з окресленням невирішених завдань, які вказують на актуальність досліджень.

В другому розділі «Матеріали і методи досліджень» викладено на 22 сторінках друкованого тексту. Автором надана загальна характеристика обстежених осіб, клінічні методи дослідження, характеристика запропонованого лікувально-профілактичного комплексу. Детально представлений дизайн дослідження. Розділ містить 1 рисунок та 7 таблиць. До зауважень по розділу слід віднести те, що об'єм розділу можна було б скоротити за рахунок вилучення описання загальновідомих методів дослідження.

В третьому розділі автором наведено результати обстеження 32 дітей із НО та 50 здорових дітей. В обох групах вивчено пре-, анте- та постнатальні фактори ризику за даними анамнезу та аналізу медичних карт. Визначено поширеність та інтенсивність карієсу, стан гігієни порожнини рота, поширеність та структуру захворювань пародонта та СОПР та потребу в ортодонтичному лікуванні. Проведено глибокий статистичний аналіз впливу виявлених факторів ризику на стан стоматологічного здоров'я дітей з НО. Розділ викладено на 46 сторінках машинописного тексту і містить 10 підрозділів. Наприкінці розділу представлені висновки та перелік публікацій матеріалів розділу. Розділ ілюстровано 27 рисунками та 19 таблицями.

До зауважень по розділу слід віднести наявність в тексті окремих граматичних та орфографічних помилок.

В четвертому розділі представлені результати біохімічного аналізу ротової рідини та стану мікробіому порожнини рота дітей з НО. Розділ викладений на 10 сторінках друкованого тексту, містить 5 рисунків та 3 таблиці. Зауважень до розділу немає.

В п'ятому розділі, викладеному на 9 сторінках машинописного тексту автором представлено результати застосування розробленого лікувально-профілактичного комплексу, проведено всебічний аналіз стану стоматологічного здоров'я даних пацієнтів в динаміці лікування. Розділ містить 6 таблиць та один рисунок. До зауважень по розділу слід віднести наявність в тексті окремих граматичних та орфографічних помилок

Заключний розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» присвячений обговоренню, аналізу та узагальненню отриманих результатів.

Висновки і практичні рекомендації логічно витікають із завдань дослідження, разом з тим висновки бажано дещо скоротити.

У дисертаційній роботі автором досить інформативно представлені отримані при проведенні досліджень результати. Для уточнення хотілось би отримати відповіді на наступні питання:

1. Класифікації НО виділяють 5 типів даного захворювання. Які типи НО Ви спостерігали під час дослідження та чи визначали певні особливості стоматологічного здоров'я, характерні для цих типів?
2. Ви не вивчали біохімічні властивості ротової рідини у дітей з НО на етапі визначення ефективності запропонованого лікувально-профілактичного комплексу. Обґрунтуйте Ваше рішення.
3. Діагноз недосконалого дентиногенезу Ви визначали за клінічними ознаками, але враховуючи зміни, які відбуваються у таких пацієнтів в скелеті, чи проводили ви рентгенологічні дослідження?
4. Ви призначали пацієнтам і ОЛГ і КЛГ пробіотичний препарат *Streptococcus salivarius* K12. Поясніть в чому ж полягає відмінність лікувально-профілактичного комплексу для цих груп пацієнтів?

Заклучення.

Результати проведеного наукового дослідження аспіранта вирішують важливе питання стоматології - підвищення рівня стоматологічного здоров'я у дітей з недосконалим остеогенезом шляхом вивчення особливостей їх стоматологічного здоров'я дітей, визначення комплексу факторів негативного впливу, патогенетичного обґрунтування та створення індивідуалізованих програм профілактики стоматологічних захворювань у даної категорії пацієнтів, а дисертація аспіранта Ходзінської Ірини Романівни «Стан стоматологічного здоров'я у дітей з недосконалим остеогенезом та шляхи корекції» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, та може бути представлена до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензент

Доцент кафедри терапевтичної та дитячої стоматології
НУОЗ України імені П. Л. Шупика

к. мед. н., доцент

Л. В. Корнієнко